

# Qərbi azərbaycanlılar tarixi torpaqlarına qayıdacaqlar

**Son dövrlərdə Qərbi Azərbaycan məsələsi ilə bağlı aparılan dinləmələr artıq bir ənənəyə çevrilib. Görünən odur ki, bu proses yalnız Azərbaycanın daxili məsələsi olmaqla kifayətlənməyib, dünya miqyasında da müzakirə edilən mühüm mövzu olub. Xatırladaq ki, Qərbi Azərbaycan İcmasının təşkilatçılığı ilə mütəmadi olaraq keçirilən görüş və tədbirlərdən əlavə ötən dövrdə parlamentdə Qərbi Azərbaycana qayıdıqla bağlı müxtəlif komitələr tərəfindən beş, Qərbi Azərbaycana Qayıdıqla bağlı Təşəbbüs Qrupu tərəfindən bir ictimai dinləmə keçirilib.**

Martın 10-da Milli Məclisdə "Qərbi Azərbaycana qayıdıq prosesində QHT-lərin rolu" mövzusunda növbəti dinləmə keçirilib. Tədbirdə Milli Məclisin deputatları, Prezident Administrasiyasının, parlament Aparatının nümayəndələri, Qərbi Azərbaycan İcmasının üzvləri, aidyyəti dövlət qurumlarının, qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri və digər şəxslər iştirak edirdilər.

Dinləmənin ana xəttini Qərbi Azərbaycana dinc yolla və ləyaqətli şəkildə qayıdıq işində QHT-lərin üzərinə düşən vəzifələr, xalq diplomatiyasında onların iştirakı, təcrübəli QHT-lərin beynəlxalq əməkdaşlığının gücləndirilməsi kimi məsələlər barədə fikirlər təşkil edirdi. Bu kimi dinləmələrin iştirakçısı olmuş politoloq və ekspertlərin fikrincə, bu sahədə QHT-lərin rolu xüsusilə önəmlidir. Çünki onların fəaliyyəti məsələnin global səviyyədə daha yaxşı başa düşülməsini və müvafiq tədbirlərin görülməsini təmin edir. Bu mənada martın birinci ongunlüyünün sonunda Milli Məclisdə "Qərbi Azərbaycana qayıdıq prosesində QHT-lərin rolu" mövzusunda həsr edilən dinləmələr ictimai rəy-də məmnunluq doğurmuşdur.

Tədbirdə Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa çıxışında mövzunun aktuallığını yüksək dəyərləndirib. O, bu ilin fevralında Milli Məclisin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən Asiya Parlament Assambleyasının yekununda qəbul edilən Bakı Bəyannaməsində Qərbi Azərbaycandan olan soydaşlarımızın öz yurdlarına ləyaqətli qayıdışının həyata keçirilməsi ilə bağlı müddəaların öz əksini tapmasının əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. Qeyd edilib ki, bu kimi bəyannamələr Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların tarixi torpaqlarına dinc və ləyaqətli qayıdıq konsepsiyasının beynəlxalq platformalarda tanınması soydaşlarımızın hüquqlarının bərpası və ata-baba yurdlarına dönmələri prosesinə böyük təkan verir. Deputatın fikrincə, bu işin davam etdirilməsi üçün vətəndaş cəmiyyəti institutlarının prosesə daha fəal cəlb edilməsi, o cümlədən parlamentlərə arası platformalarda daha fəal olmaq üçün QHT-lərlə əməkdaşlıq intensiv şəkildə inkişaf etdirilməlidir.

"Qərbi Azərbaycan məsələsi barədə əhalimizdə ətraflı məlumatlar mövcuddur və bu, bizim uğurlu fəaliyyətimizin nəticəsidir. Ancaq qar-

şıda hələ daha çox iş var. Hazırda deputatlar olaraq bizim əsas vəzifəmiz bütün bu məsələləri beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmaqdır. Biz o torpaqlara mütləq şəkildə qayıdacağıq. Həmin torpaqların Azərbaycanın əraziləri olduğunu dünyaya bəyan etməliyik", - deyən Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri, Qərbi Azərbaycan İcmasının Ağsaqqallar Şurasının sədri Əhliman Əmiraslanov daha sonra bildirib ki, hər bir qurumun bu istiqamətdə birgə fəaliyyət göstərməsi son dərəcə vacibdir. Yalnız kollektiv şəkildə işləyərək məsələnin əhəmiyyətini bütün dünyaya anlatmaq mümkündür.

Bu mümkünlüyün xalqımızın haqlı tələbi olduğunu öz bəyanatlarında dünyanın tərəqqipərvər dövlətlərinə, insan hüquqları müdafiəsi ilə məşğul olan beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatlarına dəfələrlə bəyan edən Qərbi Azərbaycan İcmasının məqsəd və məramı Qərbi Azərbaycandan olan qaçqınların beynəlxalq hüququn tələbləri çərçivəsində ləyaqətli şəkildə öz doğma yurdlarına qayıdışına şərait yaratılmasına, habelə 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Ermənistanın sülh prosesinə maneə törədən destruktiv hərəkətlərdən çəkinməsinə nail olmaqdır.

Dünya ictimaiyyətinə yaxşı məlumdur ki, Ermənistanda Azərbaycana qarşı təxribatlar səngimək bilmir. Bu kimi təxribatlardan biri yaxın günlərdə ortaya çıxıb. Özünü "parlament" kimi təqdim edən bir ovuc şəxsin xarici ölkələrin birinin parlamentinə anti-Azərbaycan məzmunlu müraciəti, Azərbaycana qarşı

iş aparan hansısa "komissiya"nın iclası barədə məlumatlar yayılıb.

Bu barədə Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında bildirilir ki, Ermənistanın onun suverenliyinə qarşı heç bir addım atmayan, yalnız dinc yolla öz dədə-baba yurdlarına qayıtmaq istəyən Qərbi Azərbaycan İcması ilə dialoqdan imtina edib öz ərazisində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təhdid edən qrupların fəaliyyətinə şərait yaratması qəbulolunmazdır.

Bütün bunlar bir daha Ermənistanın dayanıqlı sülhdə maraqlı olmadığını, əksinə, silahlanma siyasətini davam etdirərək regionda gərginlik yaratmağa can atdığını nümayiş etdirir.

Əvvəlki bəyanatlarında olduğu kimi, bu bəyanatında da Qərbi Azərbaycan İcması Ermənistanı sülh prosesinə maneə törədən destruktiv hərəkətlərdən çəkinməyə çağırır.

Azərbaycan xalqının başına gətirilən faciələr həm də beynəlxalq miqyasda ciddi narahatlıq doğurub. Son iki yüz ildə Ermənistan və onun havadarları Azərbaycanda və Cənubi Qafqazda azərbaycanlılara qarşı genişmiqyaslı soyqırımı, deportasiya və etnik təmizləmə siyasəti həyata keçiriblər. Bu dövr ərzində Azərbaycan xalqının başına gətirilən faciələr yalnız regional deyil, həm də beynəlxalq miqyasda ciddi narahatlıq doğurub. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan müharibə 200 ildən artıq davam edən ədalətsiz siyasətin sona yetməsi üçün əhəmiyyətli bir dönmə oldu. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu qarşılaşdı-

ğı zülm və təzyiqlərə son qoymaq üçün mühüm bir mərhələ keçdi.

Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli Milli Məclisdə "Qərbi Azərbaycana qayıdıq prosesində QHT-lərin rolu" mövzusunda həsr edilən dinləmələrdəki çıxışında vurğulayıb ki, ermənilərin və onların dəstəkçilərinin yürütdükləri bu siyasət haqqında məlumatların uzun illər boyu gizlədilməsi, xüsusilə də yeni nəsillərin bu hadisələrdən məlumatlı olmaması ciddi problemə çevrilmişdi. "Lakin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2022-ci il dekabrın 24-dəki çıxışından sonra ölkə rəhbərliyi yeni ideologiyanın formalaşması və haqqın bərpa edilməsi istiqamətində ciddi addımlar atıb. Prezidentin çıxışı xalqımızın və dövlətimizin yeni ideyasının təməlini qoyub. Bu ideya yalnız dövlət orqanları tərəfindən deyil, həm də QHT-lər tərəfindən də dəstəklənməli və geniş şəkildə yayılmalıdır. QHT-lərin bu məsələlərə diqqət yetirməsi tariximizin doğru şəkildə təqdim edilməsi və gələcək nəsillərə bu faciələrdən dərs alınması üçün mühüm rol oynayacaq. Bu, Azərbaycanın milli maraqları və tarixinin qorunması baxımından həyati əhəmiyyət daşıyan məsələdir", - deyə Ə.Ələkbərli əlavə edib.

Tarixi faktlar və rəsmi sənədlər sübut edir ki, XIX əsrin əvvəllərində Cənubi Qafqazda Azərbaycan torpaqlarına köçürülüb gətirilən ermənilərin bu ərazilərdəki həmin tarixəqədərki hər hansı mədəni irs nümunəsinə bu və ya digər şəkildə iddiasının heç bir əsası yoxdur.

İndi Azərbaycan təkcə işğaldan azad edilmiş torpaqlara Böyük qayıdışı təmin etmir, eyni zamanda sonuncu deportasiya zamanı Qərbi Azərbaycandan qaçqın düşən soydaşlarımızın pozulan hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində də mühüm işlər görür.

Təbii ki, bu yolda alim və ziyalılarımızın üzərinə də böyük vəzifələr düşür. Bu vəzifə ilk növbədə Qərbi Azərbaycan həqiqətlərini ortaya qoymaqdan, erməni saxtakarlıqlarını sona qədər ifşa etməkdən və dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqdan ibarətdir.

Son zamanlar tədqiqatçılarımızın İrəvan şəhərində azərbaycanlıların izlərini özündə yaşadan Təpəbaşı yaşayış massivi ilə bağlı ortaya çıxardığı faktlar, Ermənistan dövlətinin bu ərazidəki məscid və tarixi tikililəri yox etmək planları ilə əlaqədar çaldıqları həyəcan təbili bir daha sübut etdi ki, ermənilərin bölgədə Azərbaycanın mədəni irsini yer üzündən silmək siyasəti bu gün də davam edir. Çox təəssüf ki, Azərbaycan alim və ziyalılarının, Qərbi Azərbaycan İcmasının bu məsələ ilə bağlı UNESCO və digər beynəlxalq təşkilatlara ünvanladığı müraciətlər hələ də nəticəsiz qalmaqdadır.

Ermənistanın 1987-ci ildə Qafan rayonunda azərbaycanlılara qarşı törətdiyi zorakılıq ilə başlayaraq, otuz ildən artıq davam etmiş Ermənistan-Azərbaycan münasibəti nəticəsində Azərbaycan Respublikasına kütləvi miqdarda ziyan vurulmuş və azərbaycanlılar böyük müsibətlərə düşər olmuşlar.

Azərbaycan Respublikasının öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etməsi ilə münasibəti arxada qalmış və bölgədə davamlı sülhün və ədalətin bərqərar olması üçün imkan yaranmışdır. Məhz Azərbaycan Respublikasının təşəbbüsü ilə iki dövlət arasında bu məsələlər üzrə siyasi proses başlamışdır.

Bu günlərdə xəbər verildiyi kimi, münasibətlərin qaydaya salınması üzrə çoxsaylı mövzuların bir qismini əhatə edən saziş layihəsi üzrə danışıqlarda Ermənistan Azərbaycanı açıq qalan iki maddəsi üzrə təkliflərini qəbul etmişdir. Lakin bu, kifayət deyil və Ermənistan tərəfi qalıcı sülhün və ədalətin bərqərar olunması üçün digər məsələlər üzrə də öz üzərinə düşəni etməlidir. Bunların sırasına qərbi azərbaycanlıların öz evlərinə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıtmasına şərait yaratmaq, maneəsiz tranzit öhdəliyini yerinə yetirmək, Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını öz konstitusiyası və qanunlarından çıxarmaq, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğv olunması üçün müraciət göndərmək, Azərbaycan ərazilərini işğal etməsinə, ona kütləvi miqdarda zərər vurmasına və azərbaycanlılara qarşı zorakılıq törətməsinə görə məsuliyyətini etiraf etmək, təzminat ödəmək, öz ərazisində qondarma rejimin bütün "təsisatları"nı ləğv etmək, hərbi canilərin qəhrəmanlaşdırılmasına son qoymaq, silahlanma proqramını dayandırmaq və aldığı silahları geri qaytarmaq daxildir.

***Rəhman SALMANLI, "Azərbaycan"***